

MINISTERE DE LA REGION DE
BRUXELLES-CAPITALE

ARRETE DU
GOUVERNEMENT DE LA REGION DE
BRUXELLES-CAPITALE ENTAMANT LA
PROCEDURE DE CLASSEMENT COMME
MONUMENT DE CERTAINES PARTIES DE
L'IMMEUBLE SIS RUE DES BOUCHERS
67 A BRUXELLES.

Le Gouvernement de la Région de
Bruxelles-Capitale,

Vu l'ordonnance du 4 mars 1993 relative à la
conservation du patrimoine immobilier,
notamment l'article 18;

Sur la proposition du Ministre-Président du
Gouvernement de la Région de Bruxelles-
Capitale et du Secrétaire d'Etat chargé des
Monuments et Sites,

ARRETE:

Article 1er - Est entamée la procédure de
classement comme monument des façades,
des structures portantes, des caves et de
la toiture du corps de bâtiment principal de
l'immeuble sis 67 rue des Bouchers à
Bruxelles, connu au cadastre de Bruxelles,
12ème division, section B, 5ème feuille,
parcelle n° 1328b, en raison de son intérêt
historique et artistique, précisé dans l'annexe
I du présent arrêté.

Art. 2 - La zone de protection relative au
monument décrit dans l'article 1er comprend
l'ensemble des parcelles et des voiries ainsi
que les parties de parcelles et de voiries
reprises dans le périmètre délimité sur le
plan figurant à l'annexe II du présent arrêté.

MINISTERIE VAN HET BRUSSELS
HOOFDSTEDELIJK GEWEST

BESLUIT VAN DE
BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE
REGERING TOT OPENING VAN DE
PROCEDURE TOT BESCHERMING ALS
MONUMENT VAN BEPAALDE DELEN VAN
HET GEBOUW GELEGEN
BEENHOUWERSSTRAAT 67 TE
BRUSSEL.

De Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Gelet op de ordonnantie van 4 maart 1993
inzake het behoud van het onroerende
erfgoed, inzonderheid op artikel 18;

Op de voordracht van de Minister-
Voorzitter van de Brusselse
Hoofdstedelijke Regering en van de
Staatssecretaris, belast met Monumenten
en Landschappen,

BESLUIT:

Artikel 1 - Wordt geopend de procedure
tot bescherming als monument, van de
gevels, de draagstructuren, de kelders, en
het dak van het hoofdgebouw gelegen
Beenhouwersstraat 67 te Brussel bekend
ten kadaster te Brussel, 12de afdeling,
sectie B, 5de blad, perceel nr 1328b,
wegens haar historische en artistieke
waarde, zoals nader bepaald in bijlage I
gevoegd bij dit besluit.

Art. 2 - De vrijwaringszone met betrekking
tot het in artikel 1 vermelde monument
betreft het geheel van de percelen en de
wegen, evenals gedeelten van de
percelen en de wegen opgenomen in de
omtrek zoals afgebakend op het plan

gevoegd in bijlage II van dit besluit.

Art. 3 - Le ministre qui a les Monuments et Sites dans ses attributions est chargé de l'exécution du présent arrêté.

Art. 3 - De minister bevoegd voor Monumenten en Landschappen is belast met de uitvoering van dit besluit.

Bruxelles, le 16-07-2000

Brussel, 16-07-2000

Pour le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Voor de Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé des Pouvoirs locaux de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et des Sites, de la Rénovation Urbaine et de la Recherche Scientifique

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Stadsvernieuwing en Wetenschappelijk Onderzoek

Jacques SIMONET

Le Secrétaire d'Etat à la Région de Bruxelles-Capitale, chargé de l'Aménagement du Territoire, de la rénovation Urbaine, des Monuments et Sites et du Transport rémunéré des personnes

De Staatssecretaris bij het Brussels Hoofdstedelijk gewest, belast met Ruimtelijke Ordening, Stadsvernieuwing, Monumenten en Landschappen en Bezoldigd vervoer van Personen

Eric ANDRE

Copie certifiée conforme

Voor eensluidend afschrift

ANNEXE I A L'ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE ENTAMANT LA PROCEDURE DE CLASSEMENT COMME MONUMENT DE CERTAINES PARTIES DE L'IMMEUBLE SIS RUE DES BOUCHERS 67 A BRUXELLES.

Réf. cadastrale : 12ème division, section B, 5ème feuille, parcelle n° 1368b.

Description sommaire :

Construite en 1696 (millésime en façade), il s'agit d'une maison perpendiculaire de deux niveaux et trois travées sous bâtière de tuiles. La façade-pignon baroque, enduite et peinte est caractéristique de la typologie des maisons de la Reconstruction.

Le premier étage est percé de baies rectangulaires. Le rez-de-chaussée a été remanié plusieurs fois. Il comporte aujourd'hui une porte cintrée et une vitrine basses. Les niveaux sont articulés par des cordons formant larmier et appuis saillants. Un large bandeau sépare le premier étage du pignon et comporte les chiffres « 1 6 9 6 » indiquant la date de construction.

Le pignon est divisé en trois registres articulés par des cordons moulurés. Le premier est percé de trois baies, dont l'axiale est cintrée et pourvue d'une larmier courbe à clé. Le second est encadré de volutes et le troisième percé d'une petite fenêtre carrée et couronné d'un fronton triangulaire.

La façade arrière est reprise par une poutrelle métallique au niveau du premier étage. Les baies ont été remaniées mais des arcs de décharge anciens sont visibles en face interne.

La maison a conservé sa structure portante interne d'origine composée de quatre poutres solives successives portant de mitoyen à mitoyen et supportant les gîtes et planchers en bois. La cage d'escalier d'origine n'est été conservée, l'accès aux étages se fait dans une construction annexée plus récente, correspondant peut-être à son emplacement d'origine (hors-œuvre).

La toiture, perpendiculaire, est rabattue en croupe à l'arrière, sans doute suite à la suppression d'un pignon. La charpente a subi plusieurs modifications et ne semble pas avoir maintenu ses fermes d'origine.

Les caves ne sont creusés que sous la moitié de la largeur de la maison. Voûtées, elles ne sont actuellement accessibles que par une trappe située en fond de parcelle.

Des annexes sans intérêt ont été aménagées dans la cour.

Intérêt présenté par le bien selon les critères définis à l'article 2, 1° de l'ordonnance du 4 mars 1993 relative à la conservation du patrimoine immobilier :

Intérêt historique

La rue des Bouchers est située dans le centre historique de la Ville de Bruxelles, dans la zone tampon délimitée autour de la Grand-Place, inscrite sur la Liste du Patrimoine mondial de l'UNESCO en 1998.

Citée dès le XIIIème siècle sous le nom de Vleeshouwersstrate, elle portera le qualificatif de "Longue" rue des Bouchers jusqu'en 1853 pour la distinguer de la Petite rue des Bouchers, qui la croise, mais aussi parce que le nom de rue des Bouchers était déjà attribué à l'actuelle rue des Dominicains. Ces trois rues étaient principalement occupées au Moyen-Age par les tripiers, charcutiers et autres saucissiers.

Situé au cœur de l'Ilot Sacré, la rue des Bouchers en constitue l'axe principal emprunté par les touristes où se concentrent les établissements gastronomiques et subit de ce fait une pression immobilière et commerciale intense. La rue est toutefois séparée en deux tronçons par le passage des Galeries Royales Saint-Hubert. Au-delà des galeries, vers la rue de la Montagne, le tronçon de rue où se situe l'immeuble numéro 67 a été relativement préservé de l'engouement touristique et a conservé une partie de son bâti traditionnel sans trop de transformations.

La reconstruction du centre de Bruxelles après le bombardement de la Ville par les troupes du Maréchal de Villeroi en août 1695 constitue l'un des événements majeurs de l'histoire urbanistique de Bruxelles. Près de 4000 maisons, couvrant le tiers de la surface bâtie à l'époque, furent détruites en 48 heures. La reconstruction fut organisée en un temps record de quatre ans et basée sur une série d'ordonnances régissant les nouvelles techniques et matériaux imposés dans le but de limiter désormais les dégâts dus à ce type de catastrophe. Des édifices de briques et de pierre remplacèrent les maisons en bois, les saillies et encorbellements furent interdits, les poutres enrobées de plâtre etc. On assista au remplacement systématique des constructions en bois par des maisons en briques et grès, tout en respectant le parcellaire ancien.

L'immeuble situé 67 rue des Bouchers est un exemple représentatif de la grande campagne de reconstruction qui suivit le bombardement de la Ville de Bruxelles en 1695. Il développe une structure caractéristique de l'art de bâtir de cette période et comporte un millésime en façade indiquant l'appartenance à cette campagne de reconstruction de la Ville.

Intérêt artistique

L'architecture bruxelloise privée au tournant des XVIIème et XVIIIème siècle se caractérise par une typologie offrant de nombreuses variantes. Les maisons sont construites en briques et s'élèvent entre deux façades pignons encadrant une charpente perpendiculaire. La pierre blanche, le plus souvent du grès bruxellien, est utilisée pour renforcer les encadrements des fenêtres et des portes et est parfois sculptée dans le cas d'ornements saillants ou pour illustrer l'enseigne du commerce que le bâtiment abrite.

Hormis quelques cas exceptionnels de façades totalement parementées en pierre bleue ou en grès, les matériaux "ordinaires" sont systématiquement couverts d'enduit et peints de manière à souligner la cohérence et la qualité de la composition. Cette composition mêle de manière extrêmement décorative les éléments structurels traditionnels aux éléments décoratifs apportés par le baroque, prenant à Bruxelles une teinte italo-flamande caractéristique. En dehors de l'ensemble exceptionnel que constituent les maisons des corporations de la Grand-Place, les façades des maisons situées dans les alentours ne comportent que peu d'éléments décoratifs rapportés et la polychromie ne semble pas y avoir été développée de manière aussi spectaculaire. Le décor se manifeste par les pilastres à chapiteaux composites ou par des plates-bandes qui structurent les façades.

Les pignons constituent le plus souvent la partie la plus ornée des façades. Ils se déclinent en une palette de formes allant du simple pignon à rampants droits au pignon baroque en cloche accosté de volutes en passant par le pignon à gradins et tous les intermédiaires possibles.

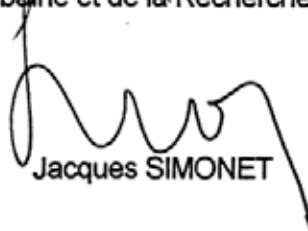
La façade-pignon du 67 rue des Bouchers est caractéristique des pignons baroques à volutes construits à cette époque dans les voiries proches de la Grand-Place. L'immeuble,

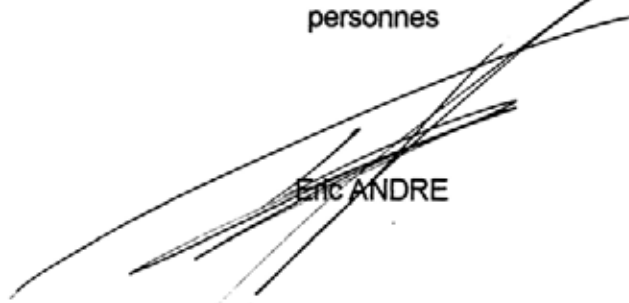
qui a conservé ses structures et son gabarit d'origine, s'insère dans un ensemble de maisons traditionnelles dont il se distingue par son volume et l'élégance de son pignon.

Vu pour être annexé à l'arrêté du 12-2000

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé des Pouvoirs locaux de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et des Sites, de la Rénovation Urbaine et de la Recherche Scientifique

Jacques SIMONET

Le Secrétaire d'Etat à la Région de Bruxelles-Capitale, chargé de l'Aménagement du Territoire, de la rénovation Urbaine, des Monuments et Sites et du Transport rémunéré des personnes

Eric ANDRE

Copie certifiée conforme

Voor eensluidend afschrift

CHANCELLERIE

Gilles CLAREBOUF

KANSELAAR

BIJLAGE I VAN HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING
TOT OPENING VAN DE PROCEDURE TOT BESCHERMING ALS MONUMENT VAN
BEPAALTE DELEN VAN HET GEBOUW GELEGEN BEENHOUWERSSTRAAT 67 TE
BRUSSEL.

Kadastrale gegevens : 12de afdeling, sectie B, 5de blad, perceel nr 1368b

Beknopte beschrijving:

Diephuis, gebouwd in 1696 (bouwjaar op de gevel), bestaande uit twee bouwlagen en drie traveeën onder een zadeldak bedekt met pannen. Bepleurde en geschilderde topgevel in barokstijl, typerend voor de huizenbouw in Brussel in de reconstructie na het bombardement van 1695.

De eerste verdieping heeft rechthoekige vensters. De begane grond is meermaals verbouwd en bestaat tegenwoordig uit een rondboogdeur en een groot winkelraam. De bouwlagen worden horizontaal geleed door uitspringende druiplijsten. Een brede lijst scheidt de eerste verdieping van de geveltop en bevat muurankers die samen het bouwjaar "1 6 9 6" vormen.

De geveltop is in drie registers verdeeld, afgelijnd door kordonlijsten. In het onderste gedeelte bevinden zich drie vensters, het middelste met rondboog en voorzien van een gebogen druiplijst met sleutel. Het tweede niveau boven de vensters wordt geflankeerd door voluten, het derde niveau bevat een klein vierkant venster en wordt bekroond met een driehoekig fronton.

De achtergevel rust op een metalen balk op het niveau van de eerste verdieping. De vensteropeningen zijn gewijzigd maar de oude ontlastingsbogen zijn nog zichtbaar langs binnen.

Het huis heeft binnen zijn oorspronkelijke draagstructuur bewaard, bestaande uit vier opeenvolgende moerbalken die over de volledige breedte van het huis lopen en waarop de kinderbalken en de plankenvloer rusten. Het oorspronkelijke trappenhuis is niet bewaard. De verdieping is bereikbaar langs een recentere aanbouw, waar vroeger misschien de oorspronkelijke trap stond (uitbouw).

Het dak is achteraan afgewolfd, ongetwijfeld door de afbraak van een topgevel. Het dakgebinte is meermaals gewijzigd, de dakspanten lijken niet meer oorspronkelijk.

Het huis is slechts over de halve breedte onderkelderd. De gewelfde kelders zijn tegenwoordig enkel toegankelijk via een luik aan de achterzijde.

De bijgebouwen op de binnenplaats hebben geen architecturale waarde.

Belang van het goed volgens de criteria, bepaald in artikel 2, 1° van de Ordonnantie van 4 maart 1993 inzake het behoud van het onroerend erfgoed :

Historische waarde

De Beenhoudersstraat bevindt zich in het historische hart van Brussel, meer bepaald in de vrijwaringszone rond de Grote Markt, die in 1998 is opgenomen op de Lijst van het Werelderfgoed van de Unesco.

Gekend sinds de 13de eeuw onder de naam Vleeshoudersstrate heette deze straat tot 1853 "lange" Beenhoudersstraat om haar te onderscheiden van de Korte Beenhoudersstraat die erin uitloopt, maar ook omdat de naam Beenhoudersstraat al was

toegekend aan de huidige Predikherenstraat. Deze drie straten werden in de Middeleeuwen voornamelijk bewoond door ambachtslieden uit de vleesverwerking, zoals spekslagers, worstenmakers en orgaanvleesbereiders.

Als hoofdas van het Ilot sacré is de Beenhouwersstraat bij de toeristen vooral bekend om de vele restaurants. Als gevolg hiervan staat zij bloot aan een intense druk van de handel en vastgoedsector. De straat wordt in twee delen gesplitst door de Koninklijke Sint-Hubertusgalerijen. Het gedeelte voorbij de galerijen, richting Bergstraat waar het pand nummer 67 gelegen is, ontsnapt enigszins aan de toeristische stormloop en heeft voor een deel zijn traditionele huizen bewaard zonder al te veel latere verbouwingen.

De heropbouw van het centrum van Brussel na het bombardement door de troepen van de Franse maarschalk de Villeroi in augustus 1695 is een cruciale gebeurtenis in de stedenbouwkundige geschiedenis van de stad. Bijna 4.000 huizen, of een derde van de toenmalige bebouwing, werden in 48 uur in de as gelegd. De heropbouw gebeurde echter in de recordtijd van vier jaar en werd gereguleerd door een reeks ordonnances die de nieuwe bouwtechnieken en materialen voorschreven die moesten worden gebruikt om in de toekomst de schade als gevolg van dit soort rampen te beperken. Gebouwen in baksteen en natuursteen kwamen in de plaats van de houten huizen, uitsprongen en uitkragingen werden verboden, balken moesten worden bepleisterd, enz. Op die manier vervingen stenen huizen systematisch de houten woningen van vroeger, zonder dat het bestaande stratenplan gewijzigd werd.

Het gebouw op nummer 67 van de Beenhouwersstraat is een representatief voorbeeld van de grote heropbouwcampagne na het bombardement van 1695. De structuur is karakteristiek voor de bouwstijl van die periode. Het jaartal op de gevel laat hierover trouwens geen enkele twijfel bestaan.

Artistieke waarde

De privé-architectuur in Brussel in de overgang tussen de 17de en 18de eeuw wordt gekenmerkt door een gevarieerde bouwstijl. De meeste huizen worden opgetrokken in baksteen tussen twee topgevels waartussen zich een dwars gebinte bevindt. Natuursteen, meestal brusseliaanse zandsteen, wordt vooral gebruikt voor de raam- en deurlijsten, maar ook voor gesculpteerde gevelelementen ter versiering of als commerciële gevelsteen.

Behalve enkele uitzonderlijke gevallen van gevels met een volledig parement van blauwe hardsteen of zandsteen, wordt de baksteen systematisch bepleisterd en beschilderd om de gevelcompositie beter te doen uitkomen. In deze compositie zijn op erg decoratieve wijze traditionele structuurelementen vermengd met decoratieve elementen eigen aan de barok, die in Brussel een Italiaans-Vlaams karakter aanneemt. In tegenstelling tot het uitzonderlijk geheel van de gildehuizen op de Grote Markt, bevatten de gevels van de huizen in de omliggende straten slechts weinig toegevoegde decoratieve elementen en ook polychrome beschildering is eerder uitzonderlijk. De decorelementen beperken zich in de meeste gevallen tot pilasters met samengestelde kapitelen of platte bandlijsten die de gevels omlijnen.

De geveltoppen zijn doorgaans het meest versierde deel van de gevels. De vormenrijkdom is erg groot: van eenvoudige puntgevels over trapgevels tot klokgevels met voluten en alle mogelijke varianten daar tussenin.

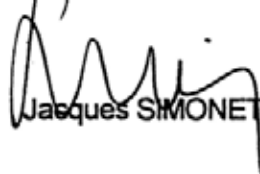
De topgevel van het huis op nummer 67 in de Beenhouwerstraat is typerend voor de barokke halsgevels die in deze periode in de straten rond de Grote Markt werden gebouwd. Het gebouw dat zijn oorspronkelijke dragende structuur en afmetingen heeft bewaard,

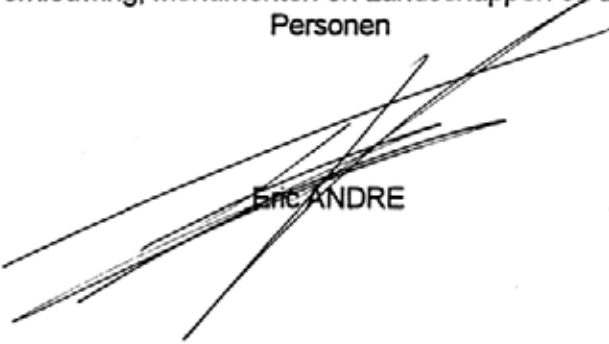
maakt deel uit van een geheel van traditionele huizen maar onderscheidt zich hier tegelijkertijd van door zijn volume en elegante topgevel.

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van 14-2-2000

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Stadsvernieuwing en Wetenschappelijk Onderzoek

Jacques SIMONET

De Staatssecretaris bij het Brussels Hoofdstedelijk gewest, belast met Ruimtelijke Ordening, Stadsvernieuwing, Monumenten en Landschappen en Bezoldigd vervoer van Personen

Eric ANDRE

Copie certifiée conforme

Voor eensluidend afschrift

CHANCELLERIE

Gilles CLAREBOUT

KANSELARIJ

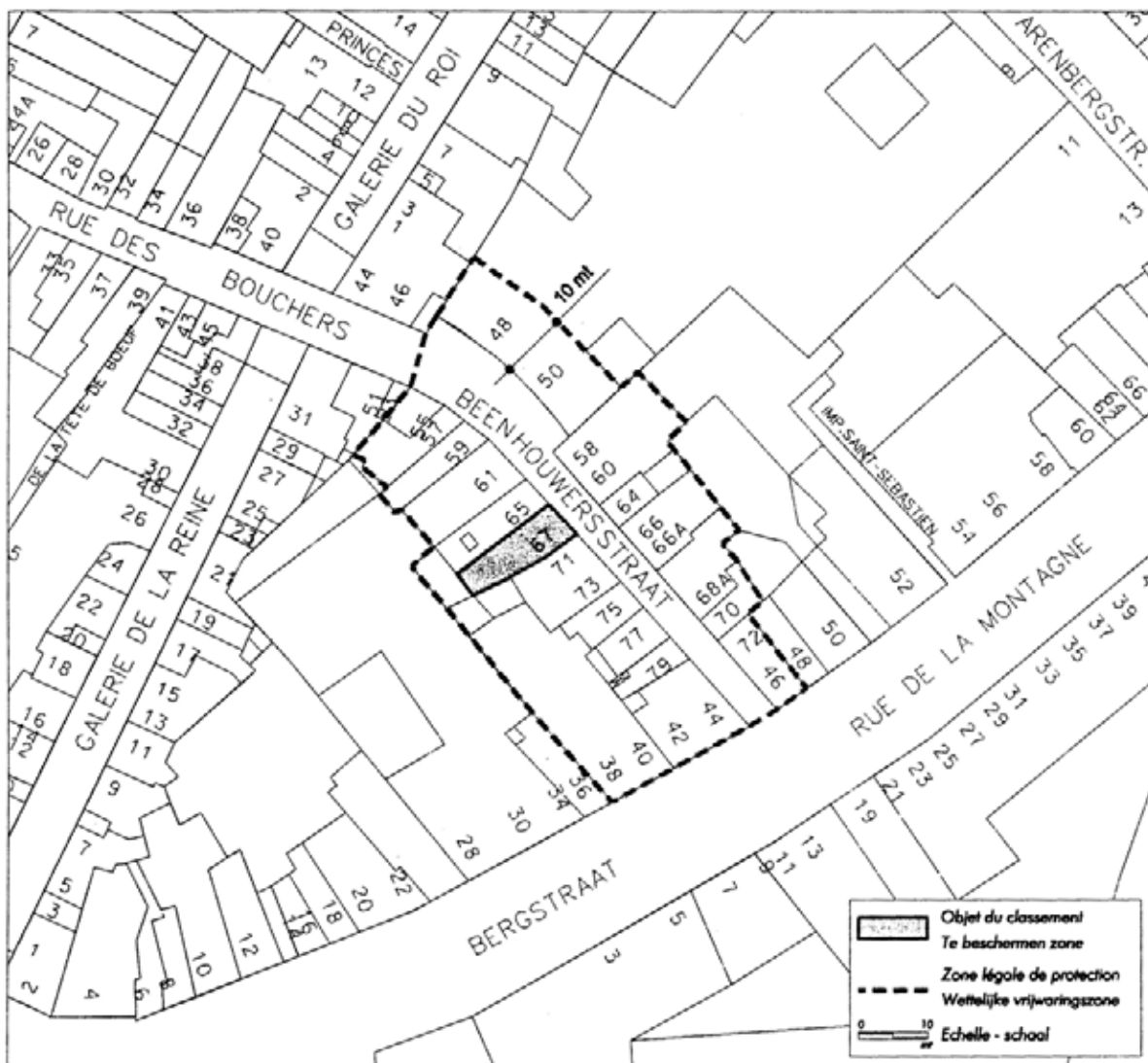

ANNEXE II A L' ARRETE DU GOUVERNEMENT
DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE
ENTAMANT LA PROCEDURE DE
CLASSEMENT COMME MONUMENT DE
CERTAINES PARTIES DE L'IMMEUBLE SIS
RUE DES BOUCHERS 67 A BRUXELLES.

BIJLAGE II VAN HET BESLUIT VAN DE
BRUSSELS HOOFDSTEDELIJKE REGERING
TOT INSTELLING VAN DE PROCEDURE TOT
BESCHERMING ALS MONUMENT VAN
BEPAAKDE DELEN VAN HET GEBOUW
GELEGEN BEENHOUWERSSTRAAT 67 TE
BRUSSEL.

**DELIMITATION
DE LA ZONE DE PROTECTION**

**AFBAKENING
VAN DE VRIJWARINGSZONE**

Vu pour être annexé à l'arrêté du

2000

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van

2000

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de
Bruxelles-Capitale, chargé des Pouvoirs locaux, de
l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites, de
la Rénovation Urbaine et de la Recherche Scientifique,

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke
Regering, belast met Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke
Ordening, Monumenten en Landschappen,
Stadsvernieuwing en Wetenschappelijk Onderzoek,

Jacques SIMONET

Le Secrétaire d'Etat à la Région de Bruxelles-Capitale,
chargé de l'Aménagement du Territoire, de la Rénovation
Urbaine, des Monuments et Sites et du Transport rémunéré
des personnes.

De Staatssecretaris bij het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
belast met Ruimtelijke Ordening, Stadsvernieuwing,
Monumenten en Landschappen en Bezoldigd personeel en
Personen.

Copie certifiée conforme
2000
Voor eensluidend afschrift

Eric ANDRE

CHANCELLERIE

Gilles CLAREBOUT

